

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 29 grudnia 2022 r.

Pozycja 232

POSTANOWIENIE z dnia 19 lipca 2022 r. Sygn. akt Ts 155/20

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Bogdan Świączkowski,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej A.K. o zbadanie zgodności:

- 1) art. 112 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2010 r. poz. 594, ze zm.) z art. 32 w związku z art. 45 ust. 1 i art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) art. 394² § 1¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98, ze zm.) z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

1) nadać dalszy bieg skardze konstytucyjnej w zakresie badania zgodności art. 112 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2010 r. poz. 594, ze zm.) z art. 32 w związku z art. 45 ust. 1 i art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;

2) odmówić nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu w pozostałym zakresie.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 20 października 2020 r. (data nadania) A.K. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z wyboru, wystąpił z żądaniem przytoczonym na tle następującego stanu faktycznego.

Sąd Rejonowy w N., Wydział I Cywilny wyrokiem z 8 października 2019 r. (sygn. akt [...]); dalej: wyrok Sądu Rejonowego) zasądził od skarżącego na rzecz powoda kwotę 9 300 euro wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczone od 10 sierpnia 2018 r. do dnia zapłaty, a także ustawowe odsetki od kwoty 200 euro, liczone od 10 sierpnia 2018 r. do 16 stycznia 2019 r. Jednocześnie zasądził od skarżącego na rzecz powoda zwrot kosztów opłaty sądowej oraz kosztów przejazdu .

Skarżący złożył apelację od powyższego wyroku wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych w całości. Sąd Okręgowy w O. pismem z 3 grudnia 2019 r. wezwał skarżącego do usunięcia braków formalnych wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, do którego skarżący odniósł się pismem z 12 grudnia 2019 r.

Postanowieniem z 27 grudnia 2019 r. (sygn. akt [...]) Sąd Okręgowy w O. Wydział II Cywilny oddalił wniosek w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych. Skarżący złożył wniosek o sporządzenie uzasadnienia tego rozstrzygnięcia. W związku z ponownym wnioskiem skarżącego o sporządzenie uzasadnienia oraz doręczenie powyższego rozstrzygnięcia wraz z uzasadnieniem Sąd Okręgowy w O. (dalej: Sąd Okręgowy) postanowieniem z 21 stycznia 2020 r. oddalił po raz kolejny jego wniosek. Na orzeczenie to skarżący złożył zażalenie.

Sąd Okręgowy postanowieniem z 24 lutego 2020 r. (sygn. akt [...]) odrzucił zażalenie stwierdzając, że jest ono niedopuszczalne. Wskazał, że postanowienie rozstrzygające wniosek o zwolnienie od kosztów wydane przez sąd II instancji nie podlega odrębnemu zaskarżeniu, jako że nie zostało uwzględnione w art. 394² § 1¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2010 r. poz. 594, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, ze zm.; dalej: k.p.c.). Zgodnie z uzasadnieniem postanowienia, skoro sąd w postępowaniu apelacyjnym działa jak sąd II instancji, to nie można zastosować art. 394^{1a} k.p.c. (Sąd, za zażaleniem skarżącego z 10 lutego 2020 r. omyłkowo wskazał nieistniejący art. 395^{1a} k.p.c.). Postanowienie to zostało doręczone skarżącemu 11 marca 2020 r.

Apelacja skarżącego od wyroku Sądu Rejonowego została odrzucona postanowieniem Sądu Okręgowego z 9 marca 2020 r. ([...]). Sąd Okręgowy wskazał w uzasadnieniu, że skarżący nie uiszczył w określonym terminie należnej w sprawie opłaty sądowej od apelacji. Została ona uiszczona dopiero 16 marca 2020 r.

W związku z zażaleniem skarżącego na powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy postanowieniem z 3 czerwca 2020 r. (sygn. akt [...]) oddalił zażalenie. Stwierdził w związku z tym, że skoro w określonym terminie, który upłynął zgodnie z art. 165 § 1 k.p.c. w związku z art. 112 ustawy z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1145, ze zm.) oraz art. 112 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2010 r. poz. 594, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2022 r. poz. 1125, ze zm.; dalej: u.k.s.) skarżący nie uiszczył należnej w sprawie opłaty, to na podstawie art. 373 § 1 k.p.c. apelację należało odrzucić. Sąd Okręgowy podniósł, że zgodnie z art. 112 ust. 3 u.k.s., jeżeli pismo podlegające opłacie zostało wniesione przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego, to po oddaleniu wniosku o zwolnienie z od kosztów sądowych złożonego przed terminem opłacenia pisma, pełnomocnikowi nie doręcza się wezwania do jego opłacenia – nie stosuje się art. 112 ust. 2 u.k.s. Doręcza się jedynie odpis postanowienia zawierającego odmowę zwolnienia od kosztów sądowych. Tygodniowy termin do opłacenia pisma biegnie od dnia doręczenia stronie tego postanowienia tylko w przypadku, gdy o zwolnieniu od kosztów sądowych orzekał sąd pierwszej instancji, a strona wniosła zażalenie na odmowę zwolnienia. W procedowanej sprawie sąd pierwszej instancji nie orzekał w przedmiocie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych. Postanowienie to zostało doręczone skarżącemu 20 lipca 2020 r.

3. Zdaniem skarżącego:

a) art. 112 ust. 3 u.k.s. narusza prawo równego dostępu do sądu w aspekcie rzetelnej i sprawiedliwej procedury oraz zasadę równości stron w postępowaniu sądowym w przedmiocie zapewnienia możliwości rozpoznania sprawy i weryfikacji orzeczenia przez sąd drugiej instancji. Podnosi on, że termin do wniesienia opłaty sądowej uzależniony jest od tego, czy postępowanie sądowe toczy się przed sądem I czy II instancji. Zdaniem skarżącego jest to nieuprawnione zróżnicowanie sytuacji stron procesowych.

b) art. 394² k.p.c. jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji, jako że brak jest możliwości zaskarżenia orzeczenia w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych wydanego przez sąd II instancji. Brak zaś obowiązku uzasadnienia postanowienia podjętego przez sąd I instancji skutkuje, w opinii skarżącego, naruszeniem zasady jawności postępowania sądowego.

4. Zarządzeniem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 2 grudnia 2020 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącego 16 grudnia 2020 r.) skarżący został wezwany do usunięcia braków formalnych skargi przez: 1) doręczenie: a) prawidłowego pełnomocnictwa szczególnego do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej oraz reprezentowania skarżącego przed Trybunałem Konstytucyjnym w odniesieniu do sprawy, w której Sąd Okręgowy postanowieniem z 3 czerwca 2020 r. oddalił zażalenie (sygn. akt [...]) wraz z 4 kopiami, b) odpisów lub poświadczonych za zgodność z oryginałem załączonych do skargi orzeczeń (wyroku Sądu Rejonowego w N. z 8 października 2019 r., sygn. akt [...], postanowień Sądu Okręgowego w O. z 27 grudnia 2019 r., 21 stycznia 2020 r., 9 marca 2020 r., sygn. akt [...], postanowienia Sądu Okręgowego w O. z 24 lutego 2020 r., sygn. akt [...], postanowienia Sądu Okręgowego w O. z 3 czerwca 2020 r. sygn. akt [...]); 2) poinformowanie, czy od wskazanego w skardze ostatecznego orzeczenia został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia,

Pismem z 16 grudnia 2020 r. pełnomocnik skarżącego ustosunkował się do powyższego wezwania.

5. Sędzia Trybunału Konstytucyjnego zarządzeniem z 23 lipca 2021 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącego 30 lipca 2021 r.) wezwał skarżącego do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej przez:

1) jednoznaczne określenie, które z orzeczeń wskazanych w złożonej skardze konstytucyjnej skarżący uznaje za ostatecznie przesądzające o jego prawach w rozumieniu art. 79 Konstytucji;

2) doręczenie pełnomocnictwa szczególnego do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej oraz reprezentowania skarżącego w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym, określającego sprawę, której dotyczy skarga konstytucyjna, sporządzonego w dacie nie późniejszej, niż data wniesienia skargi konstytucyjnej (5 egzemplarzy);

3) wyjaśnienie w stosunku do:

a) art. 112 ust. 3 u.k.s.:

– czy art. 32 Konstytucji wskazany został jako samodzielny wzorzec badania konstytucyjności powołanego wyżej przepisu, czy też w związku ze wskazanymi w *petitum* skargi art. 45 ust. 1 oraz art. 78 Konstytucji,

– która konstytucyjna wolność lub prawo skarżącego, wynikające z art. 78 Konstytucji, zostały naruszone, i w jaki sposób,

– stawianych zarzutów niezgodności ww. zaskarżonego przepisu – wraz z uzasadnieniem (powołaniem argumentów i dowodów) – z wolnościami i prawami skarżącego;

b) art. 394² § 1¹ k.p.c.:

– która konstytucyjna wolność lub prawo skarżącego, wynikające z art. 45 ust. 1 Konstytucji, zostały naruszone, i w jaki sposób,

– zarzutów – wraz z uzasadnieniem – niezgodności tego przepisu z wolnościami i prawami, wskazanymi w wykonaniu pkt 3b zarządzenia, z powołaniem argumentów lub dowodów;

4) wskazanie utrwalonego charakteru rozumienia „znowelizowanego art. 395 k.p.c.” przyjętego zdaniem skarżącego przez „Sąd, [który] odrzucił zażalenie” (s. 8 złożonej skargi) oraz potwierdzenie, że uwagi skarżącego dotyczą postanowienia Sądu Okręgowego w O. Wydział II Cywilny z 24 lutego 2020 r. (sygn. akt [...]).

W piśmie procesowym, wniesionym do Trybunału 6 sierpnia 2021 r. (data nadania), skarżący ustosunkował się do wezwania w sprawie usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej.

6. Na podstawie przesłanych pism procesowych Trybunał ustalił, że skarżący domaga się badania zgodności art. 112 ust. 3 u.k.s. z art. 32 w związku z art. 45 ust. 1 i art. 78 Konstytucji.

W *petitum* złożonej skargi konstytucyjnej w odniesieniu do art. 112 ust. 3 u.k.s. jako wzorce zgodności wskazano: art. 32, art. 45 ust. 1 w związku z art. 78 Konstytucji. W związku treścią uzasadnienia skargi w tym zakresie, zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 23 lipca 2021 r. wezwano skarżącego do wyjaśnienia, czy art. 32 Konstytucji wskazany został jako samodzielny wzorzec badania konstytucyjności powołanego wyżej przepisu, czy też w związku ze wskazanymi w *petitum* skargi art. 45 ust. 1 oraz art. 78 Konstytucji. Pismem z 6 sierpnia 2021 r. skarżący jednoznacznie określił, że art. 32 Konstytucji powołał w związku z art. 45 ust. 1 i art. 78 Konstytucji.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, podczas którego Trybunał bada, czy odpowiada ona określonym przez prawo wymogom. Trybunał wydaje postanowienie o nadaniu skardze konstytucyjnej dalszego biegu, gdy spełnia ona określone przez prawo wymagania oraz nie zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p.TK.

2. W ocenie Trybunału w części, w jakiej skarżący kwestionuje zgodność art. 112 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2010 r. poz. 594, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2022 r. poz. 1125, ze zm.; dalej: u.k.s.) z art. 32 w związku z art. 45 ust. 1 i art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej skarga spełnia przesłanki nadania jej dalszego biegu (art. 61 ust. 2 u.o.t.p.TK).

Skarżący jest reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu (art. 44 ust. 1 u.o.t.p.TK). Skarga konstytucyjna zawiera przedstawienie stanu faktycznego sprawy (art. 53 ust. 1 pkt 4 u.o.t.p.TK) oraz argumentację, zgodnie z którą kwestionowany art. 112 ust. 3 u.k.s. we wskazanym w skardze zakresie, stanowiąc podstawę postanowienia Sądu Okręgowego w O. z 3 czerwca 2020 r. (sygn. akt [...]), doprowadził – jak wyjaśnia skarżący – do naruszenia jego wolności lub praw wynikających z art. 32, art. 45 ust. 1 w związku z art. 78 Konstytucji (art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK). W skardze wskazano bowiem, która konstytucyjna wolność lub prawo skarżącego oraz w jaki sposób – jego zdaniem – zostały w tym zakresie naruszone (art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK). Przedstawia również uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie (art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK). Skarga konstytucyjna została wniesiona z zachowaniem ustawowego terminu (art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK). Skarżący oświadczył także, iż od postanowienia Sądu Okręgowego nie wniesiono innego nadzwyczajnego środka zaskarżenia (art. 53 ust. 1 pkt 6 u.o.t.p.TK).

3. Natomiast w zakresie, w jakim skarżący kwestionuje zgodność art. 394² § 1¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, ze zm.; dalej: k.p.c.) z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji, skarga nie spełnia przesłanek nadania jej dalszego biegu.

3.1. Skarżący wskazał, że „wiąże naruszenie przysługujących mu praw konstytucyjnych z postanowieniem Sądu Okręgowego w O. z dnia 3 czerwca 2020 r., wydanym w spra-

wie o sygnaturze akt [...] w przedmiocie odrzucenia zażalenia skarżącego na postanowienie Sądu Okręgowego w O. z dnia 9 marca 2020 r. w przedmiocie odrzucenia apelacji skarżącego od wyroku Sądu Rejonowego w N. z 8 października 2019 r. (sygn. akt [...])” (s. 2 skargi). Do przesłanej skargi konstytucyjnej załączono natomiast pełnomocnictwo „w przedmiocie odrzucenia apelacji postanowienia z dnia 9 marca 2020 r. (sygn. akt [...])”.

W związku z powyższym, a także w wyniku stwierdzenia przez Trybunał, że przepisy zaskarżone były podstawą orzeczeń podjętych w odrębnych postępowaniach sądowych, zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 23 lipca 2021 r. skarżący został wezwany do jednoznacznego określenia, które z orzeczeń wskazanych w złożonej skardze konstytucyjnej uznaje za ostatecznie przesądzające o jego prawach w rozumieniu art. 79 Konstytucji.

3.2. W piśmie z 6 sierpnia 2021 r. skarżący jednoznacznie określił, że orzeczeniem ostatecznie przesądzającymi o jego prawach w rozumieniu art. 79 Konstytucji w odniesieniu do części skargi odnoszącej się do art. 394² § 1¹ k.p.c. jest postanowienie Sądu Okręgowego w O. Wydział II Cywilny z 24 lutego 2020 r. (sygn. akt [...]) o odrzuceniu zażalenia na oddalenie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych. Należy podnieść, że powyższe postanowienie doręczone zostało skarżącemu 11 marca 2020 r., co Trybunał Konstytucyjny potwierdził w trybie roboczym. Od tego dnia rozpoczął się więc bieg trzymiesięcznego terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej. Termin ten upłynął 12 czerwca 2020 r. Skarga konstytucyjna została natomiast nadana 20 października 2020 r., a zatem z przekroczeniem terminu określonego w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK. Okoliczność ta – w myśl art. 61 ust. 4 pkt 1 w związku z art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK – stanowi samodzielną podstawę odmowy nadania analizowanej skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

3.3. Na marginesie należy podnieść, że postanowienie Sądu Okręgowego z 3 czerwca 2020 r. (sygn. akt [...]) określone przez skarżącego w piśmie z 6 sierpnia 2021 r. jako ostatecznie orzekające o prawach i wolnościach na podstawie art. 112 ust. 3 u.k.s. – nie zostało podjęte na podstawie art. 394² § 1¹ k.p.c. W konsekwencji brak jest związku między tym zaskarżonym przepisem a powyższym rozstrzygnięciem sądowym. Nie można więc uznać, by w zakresie, w jakim skarga dotyczy art. 394² § 1¹ k.p.c., postanowienie Sądu Okręgowego było rozstrzygnięciem w rozumieniu art. 79 Konstytucji. Co za tym idzie, jeśli wolą skarżącego byłoby powiązanie naruszenia jego praw i wolności przez zastosowanie art. 394² § 1¹ k.p.c. z orzeczeniem wydanym w jego sprawie przez Sąd Okręgowy – należałoby stwierdzić, że skarga nie spełnia wymogu formalnego z art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p. TK, co jest podstawą odmowy nadania jej biegu w tym zakresie. W związku z tym Trybunał postanowił jak w pkt 2 sentencji.

Mając powyższe na względzie Trybunał Konstytucyjny orzekł jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącemu przysługuje prawo do wniesienia zażalenia na punkt 2 powyższego postanowienia w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.